

La poesia humorística de Climent Forner

per JAUME HUCH

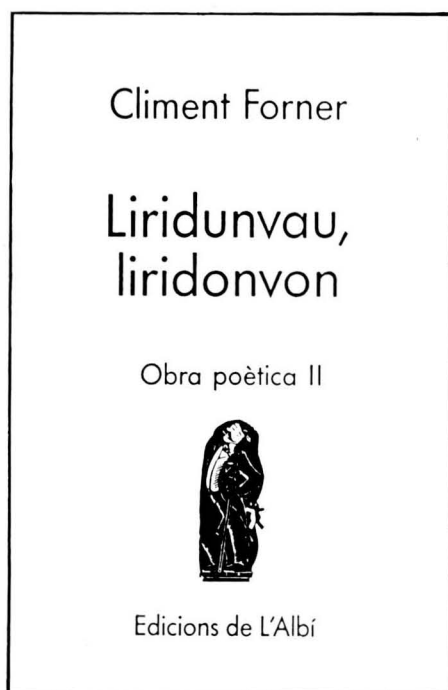
La publicació del segon volum de l'Obra Completa de Climent Forner suposa, al meu entendre, tot un esdeveniment literari. Per diversos motius. En primer lloc, ha salvat el projecte editorial de donar a conèixer en tres volums tota la seva obra poètica més significativa que, poc després d'iniciar-se, hagué de veure's interromput per la malaurada fallida de l'empresa editora. En efecte, l'any 1983 es publicà el primer volum de la seva poesia, l'últim, però, a càrrec de les Edicions del Mall. Aquest desafortunat estroncament que, a més de Forner, cal dir que també han patit una bona colla de poetes —que amb més o menys sort han hagut de cercar nou editor—, no fa cap bé, naturalment, a la poesia, un gènere conreat per molts i que, com és sabut, cada dia compta amb menys seguidors, potser fins i tot entre els que s'anomenen poetes. I, curiosament, es continua publicant poesia amb massa facilitat, no perquè editar-la sigui "convenient": no es ven, però malgrat que no es llegeixi continua havent-hi molts premis, massa premis (alguns ja sense crèdit ni prestigi) que, en un gran percentatge, continuen exercint de catapulta de publicació, perquè així, si més no, per conveni entre l'editor i el convocador del premi en qüestió, pot resoldre's una publicació sense pèrdues, amb un tiratge ridícul que, moltes vegades, no sobrepassa el miler d'exemplars. Sense ànim de polèmica, això ve a tomb perquè, en efecte, els temps, també en aquest sentit, han canviat molt. Climent Forner, des de l'any 1964 al 1980, sem-

Climent Forner a la seva taula de treball a Navàs.

pre havia donat a conèixer la seva obra amb edicions d'autor, belles edicions tipogràfiques, amb tiratges significatius —més de 2.000 exemplars en alguns casos— i, en la seva majoria, a cura de Torrell de Reus i realitzades per la impremta Altés de Barcelona. I, des de l'inici, amb la publicació de *Els únics mots*¹ (1964), fins a definir el projecte de l'Obra Completa, tot i comptar amb una distribució més reduïda —i per tant, suposadament més precària— sempre arribà a exhaurir força aviat la majoria

dels títols editats: *La rel més obscura*², *Arondeta*,³ i *La Benaurada*⁴. L'any 1980, donà a conèixer, encara, un altre volum, també en edició d'autor, aquesta vegada imprès a Navàs, *Àlbum de família. Versos d'estar per casa*, edició no posada a la venda. Però, amb tot, fins a l'edició de *L'Ull de Taüll*, (1983)⁵ Forner no tingué l'oportunitat clara de difondre la seva obra a bastament, fora dels límits en què s'hagueren de circumscriure majoritàriament les anteriors edicions. Per això, crec que, com sigui, For-

Coberta del segon volum de l'Obra poètica de Climent Forner.

Climent Forner davant d'uns quadres dedicats de Josep M. de Martín i de Pilarín Bayés.

ner ha estat a nivell general de país, un poeta massa desconegut, i per això no gaudeix encara dins el panorama de les nostres lletres del prestigi que ja hauria d'haver assolit. Tret d'honroses excepcions, de figurar en antologies i de constatar equànimament al *Diccionari de la Literatura Catalana*, també ha passat desapercebut en molt casos, i sovint no se l'ha tingut present quan hauria calgut. Per això, el seu cas, és un cas de dissort: de poeta reclòs a comarques, que ha hagut de pagar de la seva butxaca l'edició dels seus primers versos i que després tampoc no feu fortuna amb el seu primer editor. Sumeu-hi, encara, que no només és poeta, com voldrien alguns, sinó tal com és i es defineix, capellà-poeta o poeta-capellà, com vulgueu, formant una unitat indestruïble... Hi ha coses, sembla, que encara avui no es perdonen, i ser capellà, per a segons qui, és un etiqueta incòmoda, com si d'entrada això ja comportés un seguit d'elements que impedissin considerar l'obra objectivament, com caldria... És clar, ¿a qui pot interessar, avui, la poesia religiosa?, perquè tractant-se d'un capellà que fa versos, també deu haver-hi qui pensa que la seva obra "només" és o pot ser de caràcter religiós... En fi, al meu entendre, doncs, és lamentable que la difusió de l'obra de Forner, un poeta amb majúscules —i si no, espereu que tingui més temps i oportunitats per demostrar-ho— hagi tingut tan poca sort, perquè

l'edició dels tres volums de la seva poesia en un breu període de temps, tal com s'havia previst inicialment, hauria contribuït molt notablement a donar-la a conèixer, sobretot fora dels límits de les nostres comarques, on el poeta compta des de sempre d'una fama justa i natural.

I han passat sis anys. Del primer volum al segon. Finalment, aquí el tenim.

Liridunvau, liridonvon

Amb aquest amable títol, *Liridunvau, liridonvon* manllevat de la tornada del poema de Guillem de Berguedà, "Cantarey mentre m'estau", ha nascut el llibre que recopila tota la poesia humorístico-satírica de Climent Forner.

El volum, a cura d'Edicions de L'Albí, comprèn 228 pàgines i compta amb les excel·lents il·lustracions d'Antoni Gelabert, xil·lografies que ja havien acompanyat els poemes en les seves primeres edicions. El llibre s'obre amb un més que destacable i extens pròleg d'Isidor Cònsul, intitulat "Climent Forner en clau d'humor", en el qual el crític fa una bona anàlisi de la trajectòria poètica de l'autor, posant especial atenció a cada una de les tres parts que configuren el llibre. A saber: *Arondeta (Versos per-versos)*, *Tres lletres, tres*, i *Etcètera*.

El cultiu d'aquesta tipus de poesia satírica és, sens dubte, una faceta de l'obra de Climent Forner que, si bé fins al moment és fruit d'una època determinada i no ha tingut continuïtat, cal reivindicar-

la i donar-la a conèixer perquè essent molt important en la trajectòria de l'autor, també deu ser, almenys per al lector d'avui, la part menys coneguda de la seva obra poètica.

Arondeta (Versos per-versos)

La primera part del volum acull íntegrament un llibre publicat l'any 1973, *Arondeta*, amb un títol igualment originari del nostre trobador, i amb un subtítol, *Versos per-versos*, amb el qual l'autor ja apuntava la intenció del volum. Nascut, com ha confessat el poeta i remarca el prologuista, a causa d'una ensopçada amb el bisbe, d'on pot venir concretament el primer poema del recull, intitulat "A Sant Blai":

*Gloriosíssim sant Blai:
vós que sabeu treure espines,
traieu-nos les que, de fines,
no sabríem treure'ns mai.
I encara, donant esplai
al cor que no està de filis,
gardeu-nos, si podeu rai,
de prelats que plens de bilis
i no fent cas dels concilis,
ens engeguin al carai.*

El volum és fruit d'una època plena de tensions, en què potser l'humor es fa necessari i, a partir del que pot semblar un primer impuls anecdòtic que mena a una poètica aparentment menor, enjogassada i intranscendent, hi ha un munt d'interrogacions, de propòsits i creences al voltant de l'humor, que podrien concretar-se a partir d'aquells versos de l'autor: "L'humor / és una forma d'amor / potser la més refinada".

Són 42, en total, els versos que formen *Arondeta*, cadascun il·lustrat per Antoni Gelabert, el qual xil·lografià els magnífics boixos d'amagat de l'autor, tant li havien complagut els seus versos.

Com diu Isidor Cònsul: "*L'humor i la ironia són senyals de lucidesa i, en la poesia de Climent Forner, esdevenen, a més, una mirada distant i amorosa de tot allò que estima (...) i és bo de distanciar-se irònicament de tot allò que s'estima. Aquest és el tret de maduresa de Climent Forner: 'L'Església em dol com una llaga viva i és de tan perfecte com la voldria que, si de cas, la censuro, jo que també sóc Església.' Des d'aquesta perspectiva el lector pot comprendre l'abast i el sentit d'Arondeta i gaudir, encara, les facècies i acudits empescats amunt i avall del santoral.*"⁶

Tres lletres, tres

La segona part del llibre, veritable eix del volum, és la confegida per tres llargs

poemes, les tres famoses lletres: la "Carta a l'Arcipreste de Hita després d'haver llegit el Libro de Buen Amor", la "Carta a l'amic canonge", i la "Carta al Rector de Vallfogona".

Les tres cartes, com diu Cònsul, representen la poesia més consistent i ambiciosa de tot el recull, i cal destacar que Forner s'adreça als dos col·legues històrics imitant les estrofes característiques de la seva literatura: 40 estrofes en quatrenes monorimes en la lletra a l'Arcipreste, escrita l'any 1967, és a dir, una estrofa per a cadascun dels anys del nostre poeta, com també, curiosament, les 44 dècimes dirigides en la "Carta al Rector de Vallfogona", obeeixen a l'edat que tenia el poeta en escriure-la.

La "Carta a l'amic canonge" és també al meu entendre la més destacable de les tres en el sentit que és la més personal i humana de totes. Escrita amb versos decasíl·labs, el poeta es dirigeix, a través del record i la nostàlgia, i amb un to ple de sinceritat, al seu amic entrañable, company de seminari, amb qui ha compartit els anys difícils de la joventut. És també "la més equilibrada i singular, la més pregonament crítica, la d'humor més tangencial i d'ironia afuada"⁷.

Etcètera

Els poemes de *Etcètera* formen la tercera i última part de *Liridunvau*, *liridonvon*. Com a un calaix de sastre, hi trobem a més de dues composicions que havien aparegut a *La rel més obscura* —"Pithecanthropus erectus" i "Plant de la Mare de Déu de la Mercè segons un fragment apòcrif de Blanquerna— una colla de poemes inèdits: l'"Elogi a la dona del metge" i 27 poemes breus, retrats poètics, aplegats sota el títol "Fotoretrats a cop d'ull dels prohoms del Centre d'Estudis Pastors de Barcelona (Curs 1969-1970)". Són petits dibuixos de personatges, alguns d'ells prou coneguts —Josep M. Ballarín, Josep Benet, etc.— confegits amb traç breu, precís i enginyós, i el toc necessari d'humor o d'ironia, sempre afable.

A destacar, especialment, el "Plant de la Mare de Déu de la Mercè...", format per 7 poemes, imitant l'estil de Ramon Llull, compostos per 12 versos alexandrins cesurats i monorímics. Amb el setè poema del "Plant...", intitulat "De la fi del desconhort" es clou el segon volum de l'Obra poètica de Climent Forner.

"L'Ull de Taüll" aplegà la poesia religiosa de Climent Forner.

Carrer Major, 20

El tercer volum, en preparació, durà per títol *Carrer Major, 20*, fent referència al domicili berguedà del poeta, el de la seva infantesa i part de joventut, al carrer Major de Berga, a cala Guillema, com era conegut popularment. I com el poeta ja en féu al·lusió en el seu poema "Autoretrat", publicat a *La rel més obscura*: "Pel noi de la Lola / de cala Guillema / tothom em coneix(...)". Tota la producció lírico-popular de Forner tindrà cabuda en aquest tercer volum. Així, la seva obra restarà prou representada en els tres grans eixos de la seva poesia: a) Religiosa, b) Satírica i Crítica, i c) la Lírica popular, tal com ha designat Isidor Cònsul.

A partir dels poemes recollits a *Liridunvau*, *liridonvon* hi hagué, de nou, en la poesia de Climent Forner un canvi d'orientació, fins a arribar als poemes dels anys 1984-85 —després d'haver publicat ja la producció religiosa—, amb el resultat d'una poesia, en part més narrativa, quotidiana, interessada tant pels esdeveniments i els conflictes del poble, del país i del món ("Adéu a Benjamí Molloise", "A uns joves morts d'accident", per exemple), com per la plasmació i reflexió de la pròpia creació poètica ("Vai-xells que salpen densos de misteri") com pel record, els records que sempre ens acompanyen, la nostàlgia que alimenta el poema ("Allò que s'ha viscut es viu

per sempre", "Hospital", "Quart aniversari" i, sobretot, el llarg poema "Encara hi és"). Tots aquests poemes, apareguts a la revista *Ulltime*,⁸ l'any 1986, en són una mostra significativa: 8 poemes i 12 "Apunts" poètics, tal com designà l'autor.

Ara només cal esperar que el lector de poesia aculli, com l'autor es mereix, aquest nou llibre. I que, a partir d'ara, la sort acompanyi, en tots sentits, la vida —la poesia— del nostre estimat poeta, Climent Forner.

Notes:

1. Climent Forner; *Els únics mots*, Barcelona, 1964.
2. Climent Forner; *La rel més obscura*, Barcelona, 1970.
3. Climent Forner; *Arondeta (Versos per-versos)*, Barcelona, 1973.
4. Climent Forner; *La Benaurada*, Barcelona, 1975.
5. Climent Forner; *L'Ull de Taüll*, Obra poètica, I, Edicions del Mall, 1983.
6. Cf. Isidor Cònsul, "Climent Forner en clau d'humor", pròleg a Climent Forner; *Liridunvau, liridonvon*, Edicions de l'Albí, 1989.
7. Ibidem. Op. cit. Pàg. 19.
8. *Ulltime*, revista de poesia, núm. 1, Edicions de l'Albí, Berga, 1986, pàgs. 55-66.

Jaume Huch i Camprubí